

ROMÂNIA LITERARĂ.

Nº 40.

Assi.

15 Octombrie, 1855.

ФАБРИКА ДЕ ПОСТАВ

D. Колонел Коголичеван.

Abia sosit în Moldova, doream să vizitez fabrica Dsale Колопеллелі. La cea întâia ocazie nu lăsisă a'mi îndestala dopința. La întărea însă în ateliile pline de mașini îmi adăseisă aminte de ceia ce zisese Goethe la viderea unei mașfăntăre de vămбак: къ ел н'ар фі възхт нічї оdatъ нимік маї poetік декът ача маșfăntăръ.

O asemenea săvenіre нъ преокъпъ мълт timp. Konstăție admirabilă a snіrătlăi omătlăi. În кътева minăte o săvenіre demteentъ o алта, o ideie провокъ алтеле, шї astăеліх, зн шір de ideі se desăшнзръ înaintea okілор minăteї къ репеціunea флцереллі. Чеї drent Мефистофеле are o rea opinie de asemenea легтър а ideілор; шїшї bate діок de dъnsa компаръндз'о къ резвоіа знсі десътор ¹⁾ знде o кълкътър пне în mішкарe мълціme de фіре, totăшї o asemenea легтър este nekontestăт. Аша адăкъндсмі aminte de къвінтеле че сбърарь ла viderea unei маșfăктăре din гѣра немъриторіеллі Goethe гъндііх ін-

¹⁾ Zwar ist mit der Gedankenfabrik wie mit einem Webermeisterstück, wo ein Fritt tausend Fäden regt.

Goethe's Faust.

тр'о клінъ ла stăpea соціалъ а Еѣропей în timpăл јзнїей ачеллі Bard îndръзнeц ал блондеї Церманіе, шї ла ачеліа din секолел ачестă; шї мї се пъръ а нсте піпті skіmvăpea меморавілъ че се оперъ în соціетате, гѣвернмїнт, în морал шї în ideі. Аша імї адăсеїх aminte къ пе ла апссел секолеллі трекът еsista o organizăție а соціетăтеї în пстереа знсі фант исторік гѣвернат de зн принцип морал: къчеріпеа în сервіціел крештинізмеллі. În секолел ачестă нъ еsистъ декът іndivіdел în релагії речіпоче în вїртътеа знсі фант материал, іndustrialізмелъ че аштенъ ка o ideie моралъ domnīndел съл іnobілеze. Атнчeа despotia се modera prin теоріа de drentăл dīvīn ал domnitorілор, сăѣ prin сервіреа de dъnsa а іntepesелор реліціоase. Астълї зн гѣвернмїнт ешїт din сінел адецереї нъ гѣсеште ін нічї зн принцип афаръ de оменіре зн pazīm шї moderape. În секолїі трекъці се вѣд ресвеле поpnїte din амбїдї demerte поате, dar ades шї din o сакръ ideie de patrie шї naționalitate. În ачестă іntepesеле sīnt конселтате аша de мълт, інкъл Еѣропа нѣмаї къ грестате се decidъ а іnvръка хаїнъ мїлітаръ. Къ зн къвінт, іntp'о клінъ гъндііх ла ачеліа къ Еѣропа се афлъ în контраст къ секолїі трекъці, шї Goethe пресімгїнд поате къ іndustrialізмелъ, превестїт de невънел Saint-Simon пе

каре аша де пэцині индустријѣ индустријѣ, devenind база социетѣilor moderne, инкѣ а ре о поезіе. Нѣ воіс дискета нічї ин зп кїа поезіа фэмерндѣ а фабрічилор шї а кэптіонарелор. Vom трекї сѣ кэноаштем инсѣ кѣ индустриализмѣ, ин тот локѣл знде с'а интродѣс а модіфікат релације социале, кѣ прин зрмаре ел а ре о исторіе, о филозофіе. — Че скїмбаре нѣ ар кѣшѣна индустрија ин Молдова, кѣнд ва пѣтеа сѣ шї деа мѣна кѣ агрїкултура.

Ин Молдова периодѣ феодалїтѣї кѣ организација іерархїкѣ ин деosebїтеле рамѣрї але активїтѣї социале нѣ аѣ есїстат, шї префачерїле кѣрора фѣ зѣпѣсѣ Ротмїна, тѣлѣзрѣрї интерїоаре, шї атакѣрї дїн афарѣ, шї сѣферїнѣї де тот фелїл имнедекарѣ десвѣлїреа попѣлациї, а агрїкултурї, а комерцијѣ шї кїар паштереа индустриї. Позїциеа політїкѣ лїпсїндѣо де релациї кѣ рестѣл Езропї о фѣкѣ стационарѣ ин чївїлїзацие. Ин зрмаре шї активїтатеа націоналѣ потрївїт невоїлор сїмдїте де зп попор вѣнтсїт де инкѣрсиї се тѣрцині ин агрїкултурѣ, аша прекѣм маї пѣнѣ асѣтѣї. Нѣ се чїтеште паремїсе нїкѣїреа ин апареле Молдовеї нічї де кастелѣл повїдѣлї, нічї де четатеа тѣрговецїлор, нічї де дрепѣтѣл аршелор, нічї ачел ал клопотѣлї. Класа перзїтореаскѣ се конпѣсѣ ин тот деасна, ин партеа еї чеа маї инсемнатѣ дїн стрїні не каре гѣвернѣл дота кѣ прївїлїдїї, сѣ шї скѣтеа де грешѣїле дѣреї дїн невоїле че авеа де банї.

Невоїле де банї че аѣ сїмдїт гѣвернеле аѣ fost pentru четѣденї okazїа интїндепї дрепѣтѣлор лор. Аша ин Инглїтера невоїа де банї сїлї не рецї де а кончедѣ, шї индѣрзи не стѣтѣїле дѣреї де а претїнде дрепѣтѣїле не каре ин зрмѣ зп реце е сїлїт сѣ ле рекѣноаскѣ колектїв прин биле of right. Лїнса де банї сїлї не Лѣдовїчїї дїн зрмѣ сѣ конвоаче стѣтѣїле дѣнерале а кѣрора адзпаре инчetasѣ

de la *Richelieu*. Лїнса фїнанциарѣ фѣ зпа дїн кѣжїле револуциї Францезе. Е де инсемнат, кѣ okazїа акордѣреї дѣрїлор аѣ fost momentѣл ин каре пѣдїле лѣминате кѣ їзвїре де лїбертате шї дѣарѣ, фѣкѣрѣ трансакциї кѣ рецїї, тѣрциндѣїле прин кондициї пѣтереа лор.

Афарѣ де агрїкултурѣ шї комерци Молдова нѣ маї кѣноаштеа вре о алѣ тѣнѣкѣ. — Индустрија се афла нѣмаї не треантѣ чеа маї де цїос. Ин секолѣл де мїлок toate statele Езропїене нѣ авеаѣ декѣт о индустрије пѣгїн дїсвѣлїтѣ. Инсѣ дїн кѣжѣ некѣнїере гѣвернеле се сїлїрѣ тїмѣрїшї а протѣїа индустрија націоналѣ. Шрме де асемїне протекцие ин Молдова нѣ се гѣсескѣ, поате кѣ аша чеа нічї аѣ есїстат.

Протѣїареа знеї индустриї се нѣмеште тѣсѣра лѣатѣ де гѣверн кѣ зп фабрікант націонал сѣ поатѣ цїне конкѣрїнѣа кѣ зп алт стрїн, шї ачѣаста се фаче прин рѣдїкареа вѣмеї асѣпра знї обїект, сѣ шї прин рѣстрїнѣереа дрїтѣлї знеї асемїнеа інтрепрїндерї, сѣ шї прин премїї. — Кїнѣл чел маї нїмерїт мї се паре а фї чел дїн зрмѣ, кїнѣл чел маї мѣлт адопѣтат ин Езропа аѣ fost шї есте чел дїн тѣї.

О асемїне асерцие кѣ рѣмѣнерареа некѣнїарѣ este де преферат, а ре невоїе де довадѣ:

Протѣїареа прин рѣдїкареа вѣмїлор а ре доѣ маї инконвенїенде. Интѣї кѣ вроїнд а пѣне не інтрепрїнзѣторїл ин старе сѣ цїнѣ конкѣрїнѣа кѣ индустриїле їнвечїнате, вроїнд а тѣнтсї пѣмїнтѣл націонал де їнандареа продѣктелор сѣ манѣфактелор, де акѣрора абзпденѣлї нічї зп партїкулар прївїт ка консѣмѣтор нѣ се пѣнѣ, гѣвернѣл прочедѣазѣ прин рѣдїкареа де барїерї костїсїтоаре нѣмїте вѣмї, ачїа че парїфіеазѣ аерѣл ведѣїреї, че продѣче зп від консолѣтор pentru інтрепрїнзѣторѣл націонал; кѣчї гѣсеште їндатѣ консѣмѣторї че се їнвоїескѣ а пѣтї шї маї скѣмѣ. Кѣ алте кѣвїнте, гѣвернѣл сїлеште не консѣ-

мъторі не класа нѣмероасъ съ плѣтаскъ зп прецъ маре вѣн фаворѣл знѣи вѣнпрепнзътор. Афаръ де асеминеа кѣшзпареа, протекціонізмъл прѣн вѣмѣ маѣ аре знеорѣ де резълтат шѣ деценераціа вѣмѣлор вѣн скоп фѣнанціар пен-трѣ гѣверн. Дѣн лѣкоміе ноате знеде гѣверне се потѣ лѣнека ла скѣрѣеа вѣмѣлор. — Резълтатъл дѣн тѣс вѣн комбѣнаре кѣ ачест дѣн зрѣтъ, шѣ аноѣ келъзелѣе че траде кѣ сѣне вѣкѣдеа ерметѣкъ а знеѣ церѣ, не фаче де а протеста вѣн контра прѣнчѣнзлѣ протекціѣ прѣн вѣмѣ.

Ал доѣлеа мѣллок е маѣ де прѣферат; вѣнс ел адоарме актѣвѣтеа вѣндивѣзалъ. Вѣн-препнзъторъла аст фел прѣвѣлеціѣт резълтѣндъссе не прѣвѣлеціѣл де а фѣ сѣнзрѣл оферѣторѣс ачелор де требънцъ, нѣ ва кѣста а скоборѣ прѣцъл фабрѣкателор сале потрѣвѣт кѣ вѣнзѣн-пареа келъзелѣлор. — Корпорациѣле вѣнкъ ераѣ о еспресѣ а рестрѣнціѣ мѣнчѣѣ лѣбере, шѣ резълтатъл лор ераѣ скѣмѣнеа шѣ реоа калѣтате а продъктелор лор; кѣчѣ нѣ звеа нѣчѣ конкѣренціѣ, нѣчѣ вѣнвоѣѣ вѣнпродъчереа де прѣчедърѣ ноѣе вѣн мѣштѣмъзрѣле лор. Ефектъл ера дар не де о парте вѣнкѣс вѣн споѣлареа консъ-мѣторѣлор вѣн фолосъл знѣѣ корп де прѣвѣлеціѣцѣ, не де алтъ парте прѣскрѣнциѣ а орѣче аѣлърѣ.

Ал треѣлеа мѣллок де протекціѣре саѣ маѣ вѣне зѣкѣнд зп алт фелѣс де протекціѣре прѣн рѣспѣлѣѣре есте аѣѣсторѣл некѣнѣар че се дѣ сѣвѣт фортъ де премѣѣ, ачесте фелѣсрѣ де вѣнкѣрѣжерѣ зѣ рѣтмас некѣмѣѣтѣсте вѣнкъ, шѣ премѣѣле есѣстъ вѣн тот локъл. Премѣѣле н'ѣѣ нѣчѣ вѣнконвенѣнтъл вѣмѣлор, нѣчѣ але монополълѣ шѣ аре шѣ марѣне патъралъ вѣн венѣзрѣле статълѣ. Премѣѣ нѣѣ нѣчѣ респнѣцереа прѣдъкте-лор стрѣне, нѣчѣ рестрѣнціѣреа мѣнчѣѣ націо-нале, чѣ нѣмаѣ зп фелѣс де ремънерациѣ вѣндивѣзалъ че прѣвоаѣкъ о емълагѣе.

Кѣнд соціѣтѣдѣле Еѣрѣонѣене сѣвѣт вѣнфѣвѣнцѣа дрѣтълѣ рѣман се рѣдѣкаръ дѣн анарѣхѣа ба-ронѣлор, шѣ се констѣтаръ вѣн статърѣ кѣ о нѣ-

тере централъ знѣкъ. sentimentъл де амбѣ-ціѣ шѣ девѣмѣнт вѣндивѣзал се мѣрѣ, прѣ-фѣкѣнъссе вѣн sentiment де амбѣціѣ націо-налъ шѣ де девѣмѣнт патриѣтѣк. Идеѣа де стат вѣнпродъссъ вѣн соціѣтѣдѣле анарѣхѣе але се-колълѣ де мѣллок о скѣмѣаре вѣн політѣкъ, вѣн дрѣнт, шѣ вѣн моралѣтеа педенселор. Патѣ-мѣле шѣ амбѣціѣле вѣндивѣзале, девѣнѣ патѣмѣ націѣнале. Снѣрѣтъл кавалерѣск скѣмѣъ sten-даръл вѣндивѣзалѣтѣдѣѣ вѣн контра чѣлѣѣ ал на-ціѣѣ. — Націѣле вѣнѣ вѣн контакт enemѣк ѣнтѣнд ла зп еклѣбръ. Идеѣа де вѣндепѣндѣцъ націѣ-налъ се вѣнвѣракъ вѣн вѣстѣнѣте ре.ліѣѣѣѣсе, саѣ се вѣнкорпорѣазъ вѣн реѣѣ. Шѣ прѣн о плекаре а снѣрѣтълѣ омълѣ мѣнѣстрѣѣ вѣнсемнѣгѣѣ шѣ фѣ-кѣръ о идеѣе есаѣератъ де кѣнѣл кѣм неатър-пареа націѣналъ съ фѣе десъѣѣрѣнѣтъ; аѣѣзп-съ адекъ ла резълтатъл, кѣ о націѣ кѣ атѣт е маѣ вѣндепѣнтъ кѣ кѣѣ аре маѣ нѣѣнѣтъ не-воѣе де о алтъ націѣ, саѣ кѣ алте кѣвѣнѣте, кѣ кѣѣ ва нѣтеа прѣдъче маѣ мѣлѣе обѣкте че съ вѣндестълѣзе невоѣле сѣмѣѣте. — Идеѣа еса-ѣератъ де вѣндепѣндѣцъ націѣналъ, шѣ зп а-мор стрѣнт де патрѣе нѣѣкъ протекціѣонізмъл вѣн економѣа соціѣлъ. — Аша вѣн Франѣа зп Енрѣк ал IV, прѣтеѣ кѣлѣѣра мѣѣѣсеѣ прѣн вѣмѣ марѣ, о сѣѣвенѣціѣнеазъ кѣтар. Мѣнѣстръл Colbert рѣдѣкъ фабрѣчѣ дѣн банѣѣ фѣскълѣѣ, шѣ ачѣаста дѣн дѣнлѣ скоп, де а прѣкѣѣра маѣѣстъ-дѣѣ реѣешѣѣ де о амбѣціѣ немѣѣрѣнѣтъ, банѣ шѣ вѣрѣшѣ банѣ, прѣкѣм ателѣеле лѣѣ *Louis-Blanc* требъѣа съ прѣкѣѣре банѣ прѣлетарѣѣтълѣѣ; кѣм шѣ дѣн скопъл де а фаче не Франѣа вѣндепѣнтъ де статеѣле вѣнвѣчѣнѣте. Націѣле окѣѣрѣмѣѣте де о асемѣнеа идеѣе девѣнѣ лагѣре де лѣкрѣѣторѣ, актѣрѣра реѣѣел консѣстъ вѣн о конкѣрѣнцъ де моарте. Скрѣѣторѣ протекціѣонѣстѣ обѣчѣнескѣ а нѣмѣ вѣнпортѣѣѣа мѣѣрѣѣрѣлор вѣн-вѣзѣе, вѣнзѣнѣѣѣе. Гѣвернеѣле кондъссе де о а-семѣнеа опѣнѣе нѣѣлѣкъ дѣктатъ де вѣнвѣѣѣѣѣѣ, се лѣнѣта кѣ тарѣфѣле. Ачѣле тѣмъѣрѣ кѣ идеѣа

esaferată de protekționism аѣ трекѣт. Панецирічїи зндї асемінеа систем аѣ амѣцит. Адверсарїї їнстѣ їнкѣ ар тревѣзі сѣ нѣ деспрецѣїаскѣ лекціїле есперїенцѣї їн ачѣаста.

Їн прїнціп протекціа е кондемнабілѣ; кѣчї ачѣаста їнсемнеазѣ скѣмпїреа продѣктелор, парїтатеа лор, шї прогрѣсѣл консїстѣ їн еѣїпїреа лор. Кѣ тоате ачѣесте мї се паре кѣ протекціонїзмѣл кѣпрїнде зрмѣторїѣл адевр їсторїк.

Кѣ протекціонїзмѣл е де дорїт атѣчѣа кѣнд о рамѣрѣ а їндѣстріѣї їнї арѣ рѣдѣчина їн пѣмїнтѣл націонал, кѣнд еа їнї аѣлѣ матерїїле прїмїтїве їн абонденцѣ їн деарѣ. Кѣчї їн ачѣастѣ їнтѣмпларе протекціа нѣї декѣт трекѣтоаре. Апої кїар статѣл арѣ де даторїа са де а фавора, кѣт прїн пѣїнцѣ мї їн оаре каре їнцѣленте мѣсѣрї ачѣа мѣнкѣ націоналѣ че промїте родѣрї неѣгѣдѣсїте. Протекціонїзмѣл їн асемїнеа марцінї е доїка їнсѣрчїнатѣ кѣ їнгрїїреа їндѣстріѣї пѣлѣ ва аїїнцѣ ла врѣснїчїе, е леагѣнѣл а орї шї че їнтрепрїндерї, кѣнд sentimentsл їндївїдуалїтѣдѣї е тѣмпнїт.

Їн време че їн Еѣропа, їндѣстріа се десвѣлї сѣвт еїїда протекціонїзмѣлї, релациї полїтїче лега не Молдова ла мѣнка прїмїтївѣ, ла мѣнка аргїколѣ. О асемїне старе а лѣкрѣрїлор се перпетѣт мѣї пѣлѣ ерї, кѣнд кѣтева фабрїчї се рѣдїкарѣ : шї Молдова, лѣндѣсе їн консїдераціе продѣктеле еї, ар нѣтеа сѣ аїѣ мѣї мѣлте соїрї де фабрїчї. Аша де пїлѣт, кѣлївареа албїнїлор че кѣшѣнеазѣ атѣт де пѣїнѣт мѣнкѣ шї келѣїалѣ, ар фї мѣї маре, дакѣ ар есїста їн прїнціпат фабрїчї де лѣтѣнѣрї. Крештереа оїлор, ар кѣпѣта о десвѣлїре мѣї маре, саѣ ар їнѣзнїтѣдї соїл лор, аѣлѣндѣсе фабрїче де постав їн деарѣ. Їнѣл, кѣпїна шї алте мѣлте ар авеа о мѣї маре кѣстаре, ар креште венїтѣл пропрїетѣдїлор дакѣ ле-ам прелѣкра їн деарѣ. Прегѣїреа пѣїлор їн Молдова ар контрїбїї фоарте мѣл ла

еѣїнѣтатеа їнкѣлѣмїтелор. — Фабрїчїеле де олоїѣ ар дѣче ла кѣлївареа колѣї, шї десвѣлїреа шї перфекціонареа їн ачѣесте дїверсе рамѣрї але їндѣстріѣї ар кондїціона консецінцѣ неаїтентате.

1. Їнтѣїа зрмаре шї чеа мѣї де апроапе ар фї окѣпареа статорнїкѣ а мѣлтор браѣе шї рѣпїдеа формаре а центрѣрїлор де попѣлацие. Чеї дрент кѣмпнїле ар сѣѣерї поате дїн прїчїнѣ кѣ мѣлдї лѣкрѣторї ар фї їнтрепѣїнцїдї їн фабрїчї. Мѣлте браѣе ар фї рѣпїте аргїкѣлѣтѣрїеї, шї ла пої їн Молдова їнаїте де а гѣндї ла їнкѣрѣїтареа шї снрїїїнїреа їндѣстріѣї, тревѣїе а гѣндї ла їндѣстріа аргїколѣ че не промїте о рѣсплѣтїре денероасѣ а мѣнчеї шї не пѣне деаїїзнс їн старе де а кѣмпѣра фабрїкателе стрѣїне. Кѣ тоате ачѣесте о асемїнеа еміграціе а попѣлациеї кѣмпене кѣтрѣ ачеле нѣнтѣрї знде сїнт фабрїчї, нѣ este атѣт де темст. Апої кондѣс де крѣдїнцїа їн зн еклїбѣрѣ їн релациїле соціале, не каре отѣл нѣ ле поате скїмѣва кѣ тотѣл, чї нѣмаї модїфіка сѣчесїѣ, крѣд кѣ лїнса де браѣе нѣ се ва сїмцї нїчї сѣвт зн реїїмен їндѣстріал мѣї мѣлт декѣт акѣм. Шї кїар кѣнд лїнса де браѣе с'ар фаче мѣї сїмцїтоаре, аргїкѣлѣторїї нострї, сѣвт болѣл пѣчесїтѣдїї нѣ вор лїнсі а се сервї де маїнїї некѣноскѣте їнкѣ пѣлѣ акѣм їн Молдова. Тѣїереа пѣдѣрїлор їн Інглїтера дѣсѣ ла дескопѣреа їндѣстріѣї естрактивѣ а кѣрѣзнїлор де пѣмїнт.

2. Крештереа тѣрѣрїлор, шї їнфлорїреа лор рафїнеазѣ невоїле, ле їнмѣлѣшѣте. Їндѣстѣлареа лор ва чере о їндоїтѣ шї їнтреїтѣ актївїтате. Ам нѣтеа аплїка ла крештереа актївїтѣдѣї націонале. леѣеа кѣдереї трѣпѣрїлор дескопѣрїтѣ де Невтон, кѣм се зїче, прїн кѣдереа зндї мѣр. Апої о централїзацие де оаменї консѣмѣт мѣї мѣлте продѣкте декѣт кѣнд ачѣештїа ар фї їнпрѣшїтедї. Тѣрѣрїле сїнт кѣноскѣте ка челе мѣї ѣне каналѣрї пѣнтрѣ

streșparea produselor rome. Și асeас-
тъ îndoитъ консумаție ва акчелера ши мѣнка
къмпеанъ.

3. Къ кѣтъ эн центръ де попѣлагие е маи ма-
ре, къ кѣтъ невоиде сѣнт маи десвѣлите, къ а-
тътъ ши мѣлоачеле де аши къштира виада сѣнтѣ
маи нѣмероасе. О асемеина посивилитате де а
се арѣнка в диверсе професии, консервеазъ
омѣлѣ демнитате персоналъ. Апои редъкън-
дѣсе мѣнка индѣстриалъ в платъ в банѣ, кънд
ачеа къмпеанъ се поате плѣти ши в диверсе
киѣрѣ, рапортѣ де принчипал ла лѣкрѣторѣ
девине маи слаб. Лѣкрѣторѣ сѣнт маи мѣлт сѣ-
пѣши кризелор в реѣименѣл чел индѣстриал,
дар сѣнтѣ маи либерѣ. В секолѣ де мѣлок
банѣ вѣргеѣлор дѣсе не попор ла либертате,
ла нѣтере.

4. Внтрепидериле крескѣ, девинѣ дин че в
че маи колосале. Къпиталѣрѣ се асочиазъ,
ши есекѣтеазъ констрѣриле ѣигантѣче, че атрагѣ
адмирареа кълѣторѣлор.

5. Невоѣа де къ де комѣникаție се фаче
ши маи симѣитоаре, кънд попѣлагия аѣ крескѣт;
ши индѣстриа, аргикѣлтѣра ши комерѣдѣл аѣ лѣат
эн сѣбор спре внаитире.

6. Апои центърѣиле марѣ де попѣлагие сѣнтѣ
ши центърѣиле энде се кълатѣв маи мѣлт шти-
ирѣеле ши артеле: ачеле вѣвѣдѣтѣрѣ че прин
афлареа деосебителор прочеѣрѣ механѣче, саѣ
прин органѣсаѣия кредитѣлѣ ши прин асочиаѣия
капиталѣрѣлор, факѣ мѣнка маи продуѣтивъ, маи
иконотѣкъ.

7. В зрѣмъ, о рамѣрѣ а индѣстриѣ провоа-
къ алтеле. Аша де пѣлдъ ла пои в Молдова,
внтродѣчереа фабрѣчѣлор ар провока сѣпареа
кърѣвѣлор де пѣмѣнт, скоатереа ферѣлѣ, в-
депѣлинд чеи дин тѣх пѣдѣрѣле, чел дин зр-
мъ контрѣвѣнд ла еѣтинѣтатеа инстрѣментелор
агрикѣле. Саѣ ар внтродѣче диверсе плѣнте
в деарѣ. Де кътъ вѣкѣрѣѣларе нѣ се вѣкѣрѣ
сѣеклеле в Франѣа? Че нѣ фѣкѣрѣ диверсе-

ле state спре а нѣтеа внтродѣче родѣоа саѣ
тарѣа де марѣне (rubia tinctoria, garance).
Кѣ эн къвѣнт, о рамѣрѣ а индѣстриѣ провоакъ
ла дементаре о алта.

В генерал ам нѣтеа зѣче, спре а нѣтеа
ѣи къ тотѣл в сѣера адевѣрѣлѣ, къ орѣ че
внтродѣчере де рамѣрѣ а индѣстриѣ, контрѣ-
вѣѣште ла десвѣлѣреа реѣиврокѣ а челемалте,
къ орѣ че фел де мѣнкъ наѣионалъ е къѣзъ
ши еѣект а знеи алфел де мѣнкъ; ши асеас-
та къ дѣферѣндъ къ эн фел де мѣнкъ аре е-
ѣекте маи апропѣате ши эн алт фел зрѣмѣрѣ
маи деѣѣртате.

О дѣсвѣлѣре в Молдова а индѣстриѣ де
пѣнѣзъ, де постав, де мѣтѣсѣрѣ кѣар, де лѣ-
мѣнѣрѣ, де пеи, де фер, де кърѣвѣни де пѣ-
мѣнт, есте преа къ пѣлѣндъ; къѣи тоате ачесте
рамѣрѣ але индѣстриѣ аѣ сѣѣт мѣнѣ матерѣиле
впрѣмитѣве; нѣ сѣнтѣ сѣлѣте сѣ чеарѣ де ла стат
аѣѣстор, ка ачеста прин мѣкѣшѣрареа вѣмѣи, саѣ
прин вѣмѣрѣѣреа де премѣи, сѣ къѣте але аде-
мѣни в деарѣ. — В Авѣстриа знеле рамѣрѣ
де индѣстриѣ аѣ дисперѣт. Ачеста не дѣче
ла конвѣнѣере, къ в тоате ѣѣрѣле, индѣстриѣле
фактѣче вор перѣ вѣчет вѣчет; ши ачеле че аѣ
рѣдѣѣиле лор аша зѣкънд в пѣмѣнтѣл на-
ѣионал, вор къпѣта о десвѣлѣре продуѣѣоасъ.
Молдова вѣкъ ва авеа индѣстриа са наѣионалъ,
энде ва нѣтеа ѣине конкѣрѣнга къ ѣѣрѣле в-
вѣѣнате. Екѣлѣрѣл внтре диверселе продуѣтѣрѣ
а диверселор ѣѣрѣ афлѣоаре сѣѣт чеѣрѣ де-
ѣерѣте, ва треѣѣи сѣ се статѣрѣнѣеаскъ. Фрѣ-
ѣия попоарелор се ва реалѣза практик, атѣт
кътъ прин пѣтѣндъ, прин либера скѣмѣаре. Нѣ е
дат омѣлѣ де а скѣмѣа не етернѣтате декре-
теле провѣденѣеи, че нѣ потѣѣ ѣи, декѣт декре-
те де о депѣлѣ армонѣе. Нѣмаи о фѣлосѣфѣе
нефѣлосѣфѣкъ, о фѣлосѣфѣе сакрѣлѣе ши вѣмѣе,
с'ар нѣтеа револта в контра орѣдѣнѣлѣ дѣвѣн,
вровѣнд ал вѣлокѣи прин эн алѣл де креатѣрѣ
омѣнеаскъ.

Tristele зрмъри але индустриѣи нъ се вор репеди ла ної ин деаръ; къчї не де о парте ної не vom фолосї де еспериенца алтор нациї, iar не де алта, авънд либертаеа трансакциї-лор атъи ин лънтръ кът ин афаръ, ка принцип, ка стеа поларъ, ка стълн де фок че ва тpeзвї съ не кондъкъ prin пастїѣрїле економїѣи социале, нъ vom admite протекционїзмъа съвт диверсе ле форме: де рѣдикареа тарифеї, де пестрїндереа дрїтлѣї де їнтрепїндере саѣ кїар шї де о їнкърѣдїаре некънїаръ дїн партеа стьтлѣї, декът ла ачеле рамъри але индустриѣи че нїчї одаъ спре їнфлорїпе нъ vor авеа невоїе де їмпортацие а матерїѣи прїмїтїве. Лъареа ачестор мъсърї е де компетенда прѣдендеї гъвернълї. Стьтл инкъ ва тpeзвї а'шї рекъноаште де даторїа са їнлътърареа ачелор каѣзе, че ар їнпедекъ десвълїреа врежнеї индустриї, шї ла зне ле казърї кїар а да зп ацїстор вълът. — Еспериенца фъкътъ къ фабрика де хъртїе, нъ не мїкшъреазъ сперанда їн posibilїтатеа знѣї съкчес а фабричїлор маї със нъмїте, шї їн спечїе а знеї де постав. Шї ачеаста къ атъта маї мълт, къ кът ачеастъ дїн зрмъ фабрїкъ, актївеазъ шї кїар мълте операцїї де але аргїкълътpeї.

Ачесте консїдерациї, еспрїмате їн скърт, їмї їнспїръ визїтареа фабричеї D. Когълнїчан. Іар їсторїа noastre мъ конфїрмъ їн конвїнцереа де просперїтатеа знеї асемїне їнтрепїндерї їн їмпрецїсърѣи де паче шї де мїнїште. Къчї їнкъ їн секолъа трекулт, не кънд индустриа манъфантъралъ авїа їнтрасъ їн о алъ еръ prin дескоперїпеа съвеїчї съзъртоаре (navette volante) де John Kay ла 1738 шї перфекционареа еї де къръ фїїл сеѣ Robert Kay ла 1760, prin пїентънареа лънеї къ чїлїндре, prin машїна де topsъ а лѣї Hargraves де Ланкастъръ ла 1762, перфекционате де Arkwright, че'шї трасъ атътеа съфепїнге шї аша де пьгїн мерїтате, prin сънс-

переа вапорълї воїндеї омълъї де къръ Watt ла 1769, їн секолъа трекулт не кънд ачеле афлърї їнвенїоаше се съкчедъ къ атъта грьвїре, зп прїнчїпе де глорїоашъ съвенїре, шї каре протестъ їн контра трѣдърїї Бъковїнеї, преферънд а'шї перїкълїта вїада декът дрепътрїле дърїї, прїнчїпеле Грїгорї Алексадръ Гїка се сїлї а рѣдика о фабрикъ де поставла Кїнїрешї знде Бахлѣїл се їмпрежъ къ Jijia. Еспериенца шї штїнда не араъ къ їнтрепїндерїле гъвернълї сїнтъ маї ко-тїсїтоаре декът ачеле прївате. Де ачїа кредем а нъ ешї дїн адевър, дакъ ам претїнде къ о асемїне фабрикъ їн ачеле їмъсърї, не кънд машїнїле де кърънд афлате тpeзвїаѣ а фї де о скъмъете маре, не кънд ла стареа дрѣмътрїлор де атъчечеа нъ нъ маї їн Молдова дар їн тоатъ Еѣрона, транспортъла машїнїлор аѣ тpeзвїт съ фїе фоарте скъмп, къ о асемїнеа фабрикъ де постав съ фї прїчїнсїт џенеросълїї прїнчїне келъселї есчесїве; шї тотъшї хронографъла Kanta адаоџе ла ладделе къ каре тълъїазъ не ачест Домн зрмътоареле: „Шї їаръшї нъ се одїхнї Домнъла нїчї къ ачеаста; чї кълъта їн tot кїпъла ка съ поатъ гъсї о мїџлочїре, ка съ факъ зп лъкръ, каре съ нъ маї фї фост алъ даъ їн џара ачеаста; шї аша аѣ сокотїт къ се ва пътеа ка съ факъ постав аїче їн џаръ, шї їндатъ аѣ скрїс прїнтр'алте џерї не ла прїетїнї їн џара Лешевскъ шї їн џара Немџевскъ де ї-аѣ трїмїс вр'о дої ментерї ка съ вадъ локъл шї апеле шї съ воръїаскъ къ еї, къ де се ва пътеа съ факъ кїрхана адекъ постъвърїе, шї аша трїмїгїндъї аѣ воровїт къ еї, дъндъле шї оаменї де ї-аѣ пърлат neste tot локъл, де аѣ вълът локърїле шї апеле; шї дїн тоате локърїле ле-аѣ плъкст ла Кїнїрешї знде їнтръ Бахлѣїл їн Jijia, каре este шї Jijia ezїтъ, къчї ера шї морїле знеї мълъстїрї дрїшкълї, каре мълчїна фїлпъ. Маї адъсълеаѣ шї лълъ де tot фелїл, де ої марї шї де кърланї

de le-aş arţtat, zicând că se poate. Şi аша пснд Домнѣа де аѣ лѣат ѣн скрис кѣте ле тревѣе, ѣе-каре лѣкрѣ кѣ преѣѣа лѣи, аѣ прѣмит Домнѣа ка сѣ келѣѣаскѣ о сомѣ де банѣ, сѣ факѣ ачеле toate кѣте тревѣесѣѣ, грѣнд шѣ кѣ мештерѣи че сѣ ле деѣе пентрѣ остенеалѣ шѣ мѣнка лор, фѣкѣндѣѣ де аѣ скрис шѣ аѣ venit шѣ алѣѣи, адѣкѣндѣле toate mestershşrie. Аѣнѣи аѣ пѣс Домнѣа де аѣ кѣмѣрат ачеле морѣ де ла Кипрешѣи, шѣ аѣ орѣндѣит боѣерѣи крѣдинѣошѣ а Мѣрѣеи sale, дѣндѣле шѣ кѣѣи банѣ ле-аѣ тревѣит ка сѣ келѣѣаскѣ дѣнпрезѣнѣ кѣ мештерѣи, сѣ факѣ toate челе тревѣинѣоасе, дѣпѣ кѣм вор арѣта мештерѣи кѣ ле тревѣе. Шѣ испрѣвѣнд ачесте toate, шѣ стрѣнгѣнд шѣ лѣна, s'aş а-пѣкат де лѣкрѣа postavѣлѣи, шѣ аѣ ѣнченѣт а фаче фел де фел де postav, шѣ аѣ фѣкѣт шѣ о балѣ де postav преа фрѣмоасѣ де аѣ трѣми-с'о ла ѣмпѣрѣѣе ла Sălatăş пѣшкѣш ка сѣ вадѣ че odor s'aş фѣкѣт ачестѣи пѣмѣнт. Дар ла Тѣрѣи ачесте пѣ трѣкѣ, кѣ еѣ шѣлѣ пѣмаѣ банѣ сѣ чеарѣ; ѣар де аколо маѣ мѣлт пѣ враѣ ка сѣ шѣе. Чѣ шѣ ачест лѣкрѣ аѣ рѣмас о помѣнѣре пѣмѣntenѣлор, кѣчѣ пѣ маѣ фѣsesѣ злѣтѣ датѣ ѣн царѣ, шѣ се вѣкѣра кѣ тоѣи, вѣзлѣнд нѣште лѣкрѣрѣи кѣ се факѣ ѣн пѣмѣнтѣа лор, кѣ ера пентрѣ фолосѣа лор.“

De че săvenire пѣ ар пѣте фѣ о аsemine фабрикѣ де postav ѣн Молдова ѣн зѣмеле noastre, кѣнд о аsemine indştrie пѣ este о пѣнтѣ ezotikѣ ѣн Молдова, кѣнд ea este кѣематѣ а ѣндѣѣла nevoile класѣи челеѣи маѣ пѣмѣроасе, а рѣспѣндѣи прѣн ѣрѣмаре оаре каре ферѣчѣре материалѣ ѣн попор, аѣ деѣтента оарекѣм ла прогреселе чѣвѣлизѣѣеи. De че ферѣчѣре пѣ ар фѣ о фабрикѣ де пѣнзѣрѣи, де пѣи, де лѣмѣпѣрѣи шѣ аша маѣ departe.

Аѣ venit зѣоа кѣнд капиталиѣи Молдовѣи тревѣе а'шѣ да мѣна спре а ѣнтрѣдѣче аseminea ратѣрѣи де indştrie, каре сѣ deskѣдѣ поѣе

пѣдѣи де скѣрѣере пентрѣ проѣкѣтеле агрѣколе. Аѣ venit оара ка гѣверѣа сѣ ѣнтрѣплезе активѣтатеа пентрѣ комплетареа кѣлор де комѣникаѣе; ка леѣislativa сѣ ѣнтрѣдѣкѣ о про-чедѣрѣ маѣ северѣ, маѣ пѣѣин трѣгѣнѣоаре; ка сѣ фѣе votatѣ о леѣе ѣпотекарѣ маѣ фаворавѣлѣ комѣрѣѣлѣи, декѣт проѣduralѣѣлор пер-нѣѣоасе. Аѣ venit minştrѣа кѣнд ѣн sistem де дѣрѣи тревѣе сѣ фѣе ашезат пѣ прѣнѣпѣл екѣѣѣеи, шѣ пѣ леѣеа економѣкѣ, ка дѣрѣле сѣ пѣ лѣвеаскѣ декѣт venitѣрѣле фѣекѣрѣѣа, ѣар пѣ кѣпиталѣа, fondosѣа проѣdktiv, а-пѣнтѣа пѣтерѣнѣк а орѣи шѣ че ѣнтрѣпѣндѣрѣи чѣвѣлизѣоаре.

(ва ѣрма)

Г. Apostoľian

КЪНТАРЕА РОМЪНИЕІ.

(ѣрѣмаре)

21.

Шѣ ера вѣаѣа дѣлѣе шѣ пачѣнѣкѣ... săbt арѣпеле словозѣнѣеи леѣеа ѣнфлореа... тоѣи фѣиѣ дѣрѣи трѣѣаѣ ѣн бѣне, кѣчѣ ѣнѣреа шѣ dragosteа domneaѣ кѣ еѣ. богатѣа аѣста пѣ serman; сѣрѣманѣа пѣ нѣзмѣѣа пѣ богат... фѣекаре om авеа drentѣа сеѣ шѣ ера mouştean ѣн деара са.. леѣеа ера dreantѣ шѣ таре; ea нѣмѣкѣеа ѣн лѣзѣнтрѣ пѣ чеѣи кѣ ѣнѣма вѣклеанѣ, шѣ ера ѣн zid де апѣраре де кѣтрѣ дѣшѣманѣа дѣн афарѣ.. фрѣнтеа та, о деарѣ мѣлт dragѣ, пѣ се плека аѣнѣи рѣшѣноасѣ ѣнѣнтеа стрѣнѣлор, шѣ кѣнд грѣѣаѣ, гласѣа тѣѣ се аѣзѣа де departe.. пѣмеле стрѣнѣлор пѣ те ѣнгроза; шѣ де шѣи зѣеаѣ еѣ ѣнтрѣ еѣ: хаѣ сѣ пѣнем ѣн фѣаре пѣ фѣѣорѣи вѣлѣрѣлор шѣ сѣ domnѣм аѣѣпра лор.. кѣчѣ поѣи sѣntem тарѣи шѣ маѣ мѣлѣи ла пѣшѣр.. шѣ тѣрѣмеле лор вор фѣи а noastre.. vom пѣчѣнѣsti фемѣеле шѣ фетеле лор.. шѣ vom батѣокорѣи перѣи кѣрѣнѣдѣи аѣ вѣтрѣнѣлор лор.. Дар тѣ рѣдеаѣ де ладѣеле сѣлѣбатѣѣлор.. кѣ

вѣлѣніи аваѣ арині ші кѣнці тарі.. кѣнд ка-
таі ла дѣншіі еі періаѣ, прекъш пере зп пор
де граєрї кѣнд вѣлѣрѣл се леагѣнъ prin въз-
дѣх... греѣ ера де а реѣне фїчїорї тѣ. —
Фїкаре ом ера словод ші пѣтеа кѣт оsstъ
де оаменї кѣчї се лѣута пентрѣ дѣнсел... сло-
воzenia їнсстемте пстереа... нѣмаї чеї мїшеї
ші чеї рѣї цїнѣ кѣ стрїніі шї кѣ апѣстїорїі..

22.

Вѣнтѣл де ла мїазъ поанте бате кѣ фѣрїе...
черїл се їнтнекѣ.. пѣмїнтѣл се кѣстремѣрѣ...
їн патрѣ згїєрї а ле лѣмеї се вѣдѣ їнѣлѣн-
дѣсе стѣлнї де флакѣрѣ їнвѣлїтѣ їн поєрї де
фѣм.. се аѣдѣ армасарїї некезѣнд, тѣрмеле
мѣрїнд, зромоте де карѣ, шї о лармѣ їнпро-
зїтоаре де гласѣрї де тот фелїл; лїмбеле се
аместекѣ шї оаменїї нѣ се маї потѣ їнѣлѣ-
ѣе... повоареле се гѣрѣмѣдскѣ шї се їндеасъ
знеле песте алтеле... д'абїа зрїма злора дѣнѣ
пѣмїнт с'аѣ steps, алтеле аѣ пѣвѣлїт їн локѣл
лор.. наре кѣ зїоа д'анїї а лѣмеї ар фї со-
sit.. скѣршнїрї де дїндї, ѣемете шї цїнете де
моарте се маї аѣде.. пороаделе даѣ пѣвалъ
песте пороаде шї оаменїї песте оаменї.. нѣс-
тїїреа пѣшѣште їнаїnte шї їн зрїма лор.. дреп-
татеа стѣ їн јаф... лѣѣеа їн сабіе, поантеа кѣ
безнеле сале аѣ котронїт оменїреа.. сїнѣеле
кѣрѣе пѣраїе.. фокѣл мїстїїемте че скапѣ дїн
сабіе.. шї моартеа сѣчерѣ пѣмїнтѣл.. їнтне-
рїчїїмеа се їндеасъ шї маї мѣл.. tot неамѣл
оменеск се фрѣмѣнтѣ шї се стрѣнѣенеазъ..
зрїа Домнѣлїї.. дрептатеа дѣмнезеїаскѣ тре-
че не пѣмїнт нѣстїїнд!..

23.

Бїсколѣл сїлзїреї се їнлїнде шї маї мѣл
ші јафѣл се їнтокмемте.. чеї маї воїнїчї дїн-
тре воїнїчї вор сѣ сѣнїїе шїе не содїї лор шї
не чеї маї слабї.. сїнѣеле кѣрѣе мереѣ... са-
біеа домнѣште їн аѣеа време.. сетеа де а

стѣпѣнї кѣпрїнде пе оаменї.. Домнїї шї воїе-
рїї неамѣрїлор се рѣдїкѣ ка нїште зрїемї шї
каѣтѣ а сѣрѣмїка повоареле.. о лѣнтѣ таре
ші їнделнргатѣ се їнѣене їнтре ом шї ом,
попор шї попор, шї їнтре повоаре кѣ кѣпї-
тенїїле лор челе хрїїтоаре.. оаменїї де рѣз-
вої се знескѣ тодї дїн тоате пѣрѣїїле їнтре сї-
не.. словоzenia се їнвїнѣе.. пѣстїїреа се їн-
тїнде песте tot локѣл.

24.

Din аѣеастѣ фрѣмѣнтаре а повоарелор се
наште о фѣарѣ... Ровїеа.

25.

їнїма шї тѣрїа сѣфлетелор бѣрѣате!.. те-
мелїа дрептѣлї шї аде словозенїї нѣ перѣ
їн вѣчї.. їн орї че їнїмѣ рѣмѣне зп гѣнд ас-
кѣнс, зп лок знде сѣмїнѣа вѣнѣ їнколѣнѣште...
повоарѣле шїї перѣдѣ сѣатѣрїїле шї рѣтѣческѣ
дїн калеа дреантѣ, сѣѣ адорпѣ їн дѣрере, дар
нѣ перѣ.

Лѣмеа реѣнїтѣ се їнтокмемте їарѣшї, дар
кѣ їнѣетѣл шї кѣ дѣрере таре; неамѣрїїле треѣ
prin їснїте шї черкѣрї, пѣнѣ че їнтрѣ прїче-
переа їнтрѣнсеїе шї се їнѣлѣгѣ, ама шї фѣ-
рѣл нѣмаї prin фок се їмлѣдїе, се нетеѣнѣ-
ште шї се фѣче стрѣлѣчїтор.

26.

Се зїче їн карте, кѣ Домнѣл пре чеї фѣ-
рѣ де лѣѣе кѣнд воїемте аї прѣпѣдїї їн орѣ-
ште шї ле їнсѣлѣл кѣѣете неѣзне шї не їн-
ѣлѣмте де мѣндрїе... Домнїї шї воїерїї неа-
мѣрїлор зїсерѣ їнтре дѣншії: сѣ нѣ лѣзѣм
повоареле поастре їн одїхнѣ, кѣчї одїхна де-
штеантѣ гѣндїреа шї гѣндїреа тѣлѣ ла фантѣ...
сѣ рѣдїкѣм ставїлї, сѣ семѣлѣм завїстїа шї
зрѣ, шї сѣ їнсѣлѣл лѣкомїа кѣпрїнселор шї
а прѣзїлор, шї сѣ їмнїнѣем неамѣрїїле знеле
асѣпра алтора, ка аѣел сѣ їнтїндем домнї-

rea și pstearea noastră... și neamurile se dășmțuіръ și se nizmșіръ între dъnșele lъp-
tъndăse mereș ca sъ slăbeaskъ ne челе mai
tарі, ca sъ іngітъ ne челе mai слабе nъ sure
фолосл лор, че sure фолосл азъpіtopілор
пъmіntълѣ... astfel попоареле се чъкъръ пър-
tаше ла пелецізіреле și nedămnezeіrea къ-
nіtenілор лор, slеіръ сіncеле și tonіръ кар-
nea dъпъ oasele лор іn lъntъ, пълъ kнд
pъnіte și сіncерate și dъndșuі sșфletsъ, къ-
nosкъръ іn сфършіт ртъчіреа лор, și кзм-
къ toate лімбеле пъmіntълѣ сіntă sșropі și
фіче іzбіте а ле Domnълѣ... și vremea не-
іncеледереі tpekъ!.

27.

Neamurile toate s'ađ kъnoskът іntpe сіne..
лімбеле toate s'ađ імърџошат... Nъmaі ne ті-
ne деаръ de jъrtфъ, пъmіnt de сіncе și de
dъpere nъ te kъnoskъ... mare џ'ađ fost фала..
dar амаръ іџі este pъstіrnіrea.. Doamne de-
пърteазъ пѣхаръл..

28.

Іn mілoкъл вісколълѣ че фъчеаі tъ пъmіnt
desmoшtenіт?.. Пъmіntъ че акопереа ченъша
sръmoшлор ера фръmъntat de лавъ... върте-
jъл фъртпос іnvълѣіа къmіcea... талазсіре а-
челѣ ocean фъръ mарціnі de neамурі пръ-
вълндăse dін toate пърџіле лъmeі snіnteka къ
dъpere koastele тале... Mъmъ фъръ копіі, фі-
чіоріі тѣ ртъчіџі іn vіjelia omeneaskъ прі-
беџеа іn toate лъtсіреle dъkнд къ dъnшіі пъ-
maі лімба și доръл тѣ.. moшia е чел маі
dін тѣх și чел маі de аnoі kъvіnt ал omълѣ;
іntръnsa се kъpіndă toate въкърііле.. сіmџі-
pеа eі se nашte odatъ къ noі și e nemър-
pіnітъ și вечnікъ ca și Dămnezeđ... Patria
е адъчереа амінте de зіелеle копілъріеі.. ко-
ліба пъріндеаскъ къ копачіѣл чел mare dін
прагъл шшіі, dragostea мамеі.. плъзмсіре а

ле іnіmeі noastră.. лoкъл џnde am іzбіт și
am fost іzбіџі.. кълмеле kape се џізка къ noі,
sșnetъл клонотълѣі vіserіcheі satълѣ че ne ves-
teute зіелеle фръmoase de серџтоаре.. збіе-
раtъл tъpмелор kнд se іntорчеаđ іn амър-
гъл sъріі de ла пъшъне... фъmъл ветріі че
не-аđ іnkълзіт іn леагъп іnлъtъndăse іn аер..
сарза de ne streшінъ че каđт dъіos не кзм-
nіe... și аеръл kape nіkъіereа nъ este маі dълче!.

Ші sșbt кортъл прібеџіеі, въртпніі зічеаđ
копілор :.. коло.. іn вале.. коло.. departe.. маі
departe.. џnde soapele се vede аша de фръ-
mъs.. џnde кзмnііle сіntă стрълъчіте și пърае-
ле pъkopoase.. џnde черіѣл е dълче, џnde пъ-
mіntъ е родітор și џіncелеle сіnt албе... ко-
nіі аколо е деара!.. și ла ачесте kъvіnte
voіnічіі pпіндеаđ армеле.. пръnчіі tpecepeаđ
іn леагъне.. фемеіле kъntаđ patria депърtatъ
și dъpereа прібеџіеі.. чеі славі се іnъpъtаđ.
Ші tъ ераі mъndpъ atъnчі, о деаръ nemъn-
гъіeтъ!.. фечіоріі тѣ ераđ џn neam барѣat.. нъ-
меле тѣ ера vestit поpoadелор.. pesvoіnічіі
тѣ ераđ vіtejіі vіtejілор... dragostea moшie
іntъpеа ка о zea de одел latele лор пертърі și
браџеле лор ераđ тарі.. кџџі kъđтаđ ла тіне
te nizmșіаđ, și dъșmanіі тѣ іnsъші іџі даđ
лаздъ... kнд dін пърі сфopъnd și dін okі
skъnteіnd, тазръл kълtіna коарнеле, гроаза
се pesъndeа іn toate латсіреle...

(ва зpта)

MANOIA.

(сфършіт)

- Kъm te кіamъ ?
- Mъріoapa dін votez...
- Іар dін rъpa oamenілор, neбірzіta ! strігъ
џn gamen dіntpe аззіtopі, și тоatъ лъmeа pіse.
- De кџџі anі eшті ?

— Дођъзечї.

— Pentрѣ че акъзеѣ пе ачест ом, кѣ че ѓл доведештї, ши де ѣнде ѓл кѣпонтї?

— Ѓл акъз ка ѣчїгѣторїѣ ал колонелѣлѣї П... ам азїт ѣемете ѓн камера колонелѣлѣї.. ам алерѣат, крѣзѣнд кѣ есте болнав.. дар а-вїа ам дескїс ѣша, ши ам вѣзѣт ѣн ом фѣ-рїос ешїнд дїн касѣ... ачел ом мї се пѣрѣ сѣ фїе Manoїл.. интрѣѣ ѓн камерѣ, ши афлаїѣ пе колонел ѓнекат ѓн сїнѣе ши кѣ ѣн кѣїт ѓн ѓнїмѣ: ѓѣ кѣїтѣл, ѓл прївѣск; ера кѣїтѣл лѣї Manoїл... Пе Manoїл ѓл кѣпоск де кѣте-ва зїле...

— Акъзатѣле, кѣпонтї кѣїтѣл ачеста?

— Este ал меѣ, фѣкѣт де командѣ ла Па-рїс, кѣ чїфра mea пе ел.

— Дар тѣ, Марїо, кѣм аї шїст кѣ кѣїтѣл ачеста есте а лѣї Manoїл?

— Pentрѣ кѣл вѣзѣсем ла дѣнсел акасѣ.

Нѣїї воїѣ скрїе ѣрмаѣа процесѣлѣї ачестѣїа, фїїнд лѣгѣ ши неїнсемнѣтоаре; дешѣл кѣ дѣпѣ акъзареа фемеїї ачестїа, ѣдекѣторїї ѓнчѣнѣрѣ а се ѓндої дешпѣ ѓнчѣнѣа mea.

Ерам ѣлїт. Авокатѣл мѣ апѣра рѣѣ. Пѣнкѣ-тѣл прїнчїпал ера сѣ доведѣск, де ла мїѣзѣл понцїї пѣпѣ адоѣа зї ла зѣче оаре, кѣм мї-ам ѓнтреѣїнѣат тїмпѣл; фїїнд кѣ ѣчїдѣреа пѣн-трѣ кѣре ерам акъзат се фѣкѣсе ѓн ачест спѣ-цїѣ. Дїн пѣнорочїре, оареле ачесте ле трѣкѣ-сем сїнѣрѣ: ла мїѣзѣл понцїї, плѣкѣсе Zoe ши Фроса; Цѣрман нѣ шїтеа кѣ ам интрѣат; нѣмаї Ана ар фї пѣтѣт мѣртѣрїсї, ши ачѣас-та фѣцїсе.

— Este vїnovat! шонтї ѣнѣл дїн аскѣлѣ-торї, вїдеїї кѣ нѣ шїте че сѣ рѣспѣндѣ?

Ѓн тїмпѣл ачеста, ѣша се дешкїсе рѣпѣде; о фемеїе интрѣ стпїгѣнд: аштенѣаїї! аштенѣаїї!

— Ера Ана.

— Еѣ сїнт фїїка ѣнеї фемеї сермане. Мѣ-ма mea де вр'о доѣѣ зїле нѣ мѣнкѣсе нїмїк, кѣчї п'авѣам пе че кѣмпѣра о ѣкѣтѣ де пѣ-

не... лѣкрѣмїле еї ѓмї рѣнеа ѓнїма, дар п'а-вѣам нїчї о пѣтере!.. кѣм с'о скѣп?.. ѓмї ве-нї ѓн мїнте о ѓдеїе амѣрѣ... хотѣрїѣѣ сѣмї вѣнд чїнстеа пе о ѣкѣтѣ де пѣне, ка сѣ скѣп вїеаѣа маїкѣ-меа... о рѣгаїѣ сѣ мѣ дѣ-кѣ ла D. Manoїл. Еа се ѓнпѣтрївї; еѣ о рѣ-гаїѣ; фѣоамеа о вїрїсї, ши ѓнсѣршїт мѣ дешѣ еа сїнѣрѣ аколо ѣнде ѓї зїсѣсем. D. Manoїл ѓї дѣте прѣцѣл... мѣма mea, лѣзѣндѣмѣ а-коло, плѣкѣ! Еї вїне! де ла мїѣзѣл понцїї пѣп'а доѣа зї ла зѣче оаре, ам фост ѓмпѣрѣѣ, ши D. Manoїл нѣ аѣ ешїт дїн касѣ... ѓар кѣнд полїцїеа а венїт сѣл арѣстеѣе м'а афлат аколо.

Ворѣеле ачесте фѣкѣрѣ о ѓмпѣресїе стрїнѣ азѣпра ѣдекѣторїлор.

— Кѣм о сѣ доведештї чѣле че зїчї? ѓн-трѣѣѣ прѣзїдѣнтѣл.

— Поате спѣне кїар фемеїа аста, зїсе Ана, арѣтѣнд пе Мѣрїоара. Не-ам ѓнѣлнїт аколо ла D. Manoїл; ѣа ѣнкѣ Дѣмнеїї прѣтїнда сѣ фїе аморѣза домнѣлѣї Manoїл, ши пе мїне мѣ лѣа ѓн ѣаїокорѣ... Дѣкѣ воїцїї сѣ маї а-вѣцї доѣадѣ, кѣмаїї ши пе маїкѣмеа, ши вѣ-ва спѣне.

— Ѓнде е маїкѣта?

Este аїчї афѣрѣ.

Апрозїї кѣмарѣ пе мѣма Анаї. Ачѣаста ѓнтрѣ ши мѣртѣрїсї кѣ есте аѣѣѣрѣат.

— Toate ачесте сїнтѣ ѣнѣе, рѣспѣнсе прѣ-зїдѣнтѣл; дар трѣѣїе сѣ доведештї кѣ ѓн а-ѣѣѣрѣ аї фост кѣ дѣнсел пѣпѣ ла зїоѣ.

— Фѣта аста есте нечїнстїтѣ! стпїгѣ ѣн ѣлїѣт пѣлїд де мѣнїе. Нѣ даїї аскѣлѣаре ворѣелор еї, воїѣрї!.. еа мїнѣшѣе ши ѓншалѣ!.. сѣ ѣе-дѣїї, чїнстїцїї воїѣрї! мї-ѣра драгѣ; дар че драгѣ, п'азї!.. ши еа шїреѣта, зїчѣа к'ар мѣрї пѣнтрѣ мїне!.. мїнчїснї!.. Дѣмнїкѣ сеара се дешѣ ла омѣл ачеста, ѓнсѣїтѣ де мѣмѣса, сѣ се вѣндѣ!.. еѣ ѓ-ам ѣнѣїт... апої мѣ лѣаїѣ дѣпѣ елѣ; елѣ интрѣѣ ѓн касѣ Длѣї; еѣ стѣ-тѣїѣ ла поартѣ. Пѣсте кѣтеѣа мїнѣте мѣма са

еші... ea remase acolo... eram сь небзнеск!.. m'am vrs сь пндеск ла поарть... eatъ кь D. Manoila iesъ insocit de алдї oamenі шї de кь-тева femeі кь тьшчі; нїчі зна дїн ачесте нх семъна сь фїе Ана... атнчі алергїѣс їн касъ; fata asta се кълкасе їн патъл домнълѣ Manoila!.. їар ешіѣс ла поартъ фъръ сь шїѣ че фак; ера знсупрезече чеасрї. Атнчі D. Manoila veni їнкъ кь алъл; маї пе зрмъ доѣт мѣерї кь тьшчі... омъл еші їар... челе доѣт мѣерї шъзъ аїчі пълъ че вълъ мїезъл пондїї ла Бъръдіе! апої се дссеръ. Атнчі, врѣс їаршї сь мъ їнкредїнgez дакъ зна п'ар фї Ана... їнтръ пе знде шїеам локъл... мъ зїт їн касъ.. ера кълкатъ tot їн пат!.. тьрбаїѣ!.. їмї veni їн гънд сь пзїѣ фок касїї; дар нх а-всам кь че!.. мъ пхсеїѣс ла пндъ їн кърте, кь окїї дїнтїгї ла фепестреле знде ера Ана... вълзїѣс доѣт змбре пе перделе, шї кълзїѣс їн нїнсоаре, пълнгънд!.. Адоѣа зї D. Manoila еші дїн касъ; мъ лзаїѣс дъпъ ел, кь гънд сь'л бат, саѣ кїар сь'л шї зчїд ка сь'мї рълъвн... ел мерсе пе ічі пе коло, знде авїа їнтра ш'аної їар їеша; апої ш'а лхат дръмъл ла Бънеаса... acolo eram...

— Destъл! zise prezidentъл. Аї snxs tot че тревъїа сь шїтїм.

— Стъникъ! zise Ана. Еартъмъ!..

— Тачі! тачі! шї фзді дїн окїї меї, фатъ пълнгрїтї!.. тз аї рзут їнїма mea!.. нх пзнедї temeїѣ, воїерї, пе ворвеле еї; ea minte!..

Їдекторїї їнтраръ їн камера де консїліѣ. Дъпъ чїнчїсупрезече мїнсте, ешїръ шї деклараръ їн знанїмїтате кь сїнт їночент, їнсъ фїїнд кь прїчина нх с'а їспрѣвїт їнкъ, сь фїѣ кеzeshit а мъ їнтоарче ла Dїван, кънд воїѣс фї кїемат snpe а да оаре каре рълспзсрї ла їн-тревърїле че мї се vor фаче. Tot де одатъ порончїръ арестареа Мърїоареї шї а servitorїлор колонелълї зчїс. Кънд ешіѣс афаръ, знїї мъ сьртаръ; алдїї мъ псртаръ їн трїзмъ.

Акасъ, мълдїме де оаменї венїръ сь мъ vadъ. Дъпъ ачестїа, Ана.

— Ано! мї-аї скънат маї мълт декътвїада!..

— Domnъле Manoile, ераї nevїноват... ш'а-пої dta фхseseshї атът де бхн pentръ mїne!..

— Дї-ої фї рекзноскъторїѣс... дар фанта asta este преа mare ка сь not сь дї-о пълтеск.

— Нх воїѣс нїмїкъ... мълдемїреа кь te-am скънат este destъл... sermanъл Стъникъ! а фь-кът зп бїне фъръ сь шїе!.. дзререа лѣ їмї сфъмїеа їнїма!.. дар пе зрмъ ї-am snxs а-девъръл, л'ам їмпъкат... м'а трїмїс сь'дї чер воїе сь vie сь te vadъ...

— Se vie, Ано! мї-а фаче пълчере сь'ї стрънг тъна.

— Доѣт dame vor сь їнтре! zise Церман. Фроза шї Zoe.

— Аї скънат їмї ziserъ еле.

— Нз'дї зїчеам еѣ кь ешїї їночент? zise Zoe. Manoile, кът аї сзфепїт!.. дар їнсфършїт аї скънат! знде este fata ачеїа че с'а dat pentръ tїne, сь'ї мълдемеск... Дар аша'ї, Manoile, кь тз п'о їзвешїт кь їнїма, пе fata ачеїа?

— Нх Zoe.. fata asta este аїче... eatъ-о... їнтреавъ-о, шї ea їдї ва sїzne...

Ана, snxs istorїеа еї; Zoe о серътъ, шї'ї фьгъдхї кь'ї ва да тоатъ протекдїеа еї.

Стъникъ се арътъ ла зшъ.

Еатъ'л! strїгъ Ана.

— Стъникъ! її ziseїѣс, де астзїї мъ їнсер-чїнез кь фепїчїреа та... Ана о сь аїбъ о zes-тре ка о фатъ де воїерї... тз веї фї рескъмп-пърат де ла стълпънъл тьѣ ш'аної слобод, шї соу фепїчїт ал Анеї.

Копїї се їмбръдїшаръ шї пълнцесъ де бхкърїе.

9. Феврварїе.

Мърїоара ерї, кїемъ пе Zoe, де ла їнкїсоа-реа знде се афла.

Сїмъ кь о сь мор, її zise ea. Manoila es-te їночент: еѣ ам зчїс пе колонелъл П... їна-

dins, ka съ перд не Manoil... pentръ ачеаста і-ам фєрат кєдїтєл сеѣ...

— Мърїоарь! нє те воїх їнтреба де аї єчїс не омєл ачєла: Dzeѣ те ва їsдека... дар че'її фькєсе Manoil, де аї воїт сь'л нїєрзї?

— Че'мї фькєсе? ел єсте прїчина де сь-фєр єѣ астєзї.. прїчина їтєрор неказєрїлор мєлє.. Manoil м'аѣ ївїт; єѣ нє'л ївїам.. маї тєрзїѣ їл ївїам; дар ел мь дєспрєдї кє крєзїме!.. апої плєкь їн стрєїнїтєтє... Мь мь-рїтаїс кє зп єрєбат єтєрєп, крєзєнд сь'л фак сь кьлєтєрєаскь, нємаї сь вєд не Manoil... дїн кьсєтєрїєа аста, нєрчєсєрь тоатє гьлєлє мєлє.. Че врєї сь шїї? їл ївїам їнкь дєпъ дої ані; саѣ маї бїне, їл ївїам, ка сь'мї рьсєбн асєурє лї!.. їать че те-ам кїємєт сь'її сїєп, їїї рєнєт: Manoil єсте нєвїновєт... їнкь кьтєвє мїнстє, шї морїс... фїї фєрїчїть, Zoe!..

Мьрїоарє, мєрї, мьртєрїсїєнд крїмєнєл єї. Astфєлїс се їнкїє досарїєл ачєстєї прїчїнї ла Dїvan.

Ївїтє Б...

10. Ієлїє.

Manoil єсте їнсєрат. Zoe їл ївємтє. Єї трїєскє ла дєарь. Нє нодї сь'її їнкїєнїєшїї че скїмварє!.. шї маї алєс кьтє фєрїчїрє єсте їн фамїлїєа аста! дєдєка трїємтє кє дьншїї. Домнєл N. Колєскє вїнє дє шєдє ла єї ка ла копїї сьї; ел о сь лє лєсь тоать авєрєа лї дєпъ моартє. Стєнїкь єсте батєвєла мө-шїєа лї Manoil; ел нє є маї мєлєт рөб; ел є лїбер шї їнсєрат кє Ана.

Дар їаршїї вїѣ ла Manoil. Аї зїчє кє єстє о фать дє чїнчїсрєзєчє ані; атьї їнїма лї с'аѣ кєрєдїт, с'аѣ нөвїлат. лєнєз фємєїа са? Атьї єстє адєвєрат кє о фємєїє фачє дїн-тр'єп ом зп дємон саѣ зп їнчєр, опї чє вєї вої.

Proscriptum.

Домнєл Aleksandrъ аѣ мєрїт. S'аѣ гьсїт єчїс, їн нєдєрє афлєндєсє ла вьнат. Se вөр-вєштє кь татьл Тєдөрєї шї-аѣ рєзєвнат.

D. Болїнїнєань.

O skrisoape a лїї Омер Паша.

Ачєасть skrisoape кє дата дєла Рєшчїєк дїн 18 Дєкємврїє 1854, аѣ фост адрєсєть дїн нєртєа лїї Омер Паша, кьтєрь фостєл сєѣ профєсор, кє нємєлє Граф. Ачєстє єрє дєла 1813 фөдїєр дє арїлєрїє їн зєнєл дїн рєчїмєнтєлє конфїнїлор мїлїтарє дїн Кро-адїа, шї ла 1845 аѣ фост нєс їн пєнсїє кє ранєл дє маїор. Їн ачєст снагїс дє їїмп, Граф профєсор шї шєф зєнї їнстїтєт мїлїтєрєск дє матємєтїкь їн полїтїа Госнїх, аѣ авст сьв асєа кондєчєрє шї їнвєдч-тєрь, їнтрє алїї єлєвї шї нє фамосєл аєкєм дєнєралїсїм Омер Паша. Дєпъ кєм сє вєдє дїн skrisoape, єлєвєл їмї арать ачєстїї стїмєвїл вєтєран, асєрєкш-шїнєдч прїн нїмтє кєвїнтє мьрєкїлєтєрє чє факѣ оноарє шї профєсорєлїї шї єлєвєлїї. Їнєз ачєасть рєкє-нөшїнєдч, ел н'о мьрїчїмєштє нємаї їн кєвїнтє, чї о їнсөгємтє, нє лєнєз нөртрєтєл сєѣ, шї дє о сьмь дє 200 гєлвїнї. Їать шї skrisoape:

„Прєа оноратє домнєлє Граф! Дїн о skrisoape чє ам прїмїт дєла зп амїк а чїснїєї мєлє, ам афєлт кь Dta нєтрєчї ка маїор пєнсїонат їн полїтїа Госнїх, дє кєрє їншїнєдчє нєамїєнтєть вькєрєндємь мєлї, нє м'ам нєстєт опрї а нє'її скрїє ачєстє пєгїнє рьндєрї. Dta, мь рөг сь мь їєрїї, дакь вєзїкь мь авєт дєла ачєл стїл формєл, шї'її вөрєскє ка зп рє-кєнөскєтөрїс слєв кьтєрь їнвєдчтөрїсїл сєѣ.

Дакь м'ар їєртє їїмєлє, д'амї фачє кє чєа маї мєрє вькєрїє о скрїтє дєскрїєрє дєспрє вїєагє мєк чєа плїнє дє остєнєлї шї дє о аєтївїтєтє нє кєрмє-тє. Єѣ сьнєт аєкєм дєнєралїсїм нєстє тоатє трєпєдє Тєрчїєї єрөпөїєнє, шї нєстє пєгїнє зїдє мь нєрчєдєѣ кє о нєртє дїн єлє їн Крїм, снєрєнд кь Дєннєзєл вїрїнєдєлор шї нє аєлө їмї вє стє їн ачїстөрїс.

Їнїтє аєкєм 14 ані, дє кьнд мь афєз їн зп рєсєлє маї фьрь көнтємїрє, шї нє лєнєз тоатє ачєстє, мєл-дємїтє лїї Dzeѣ їнєт сьнєтос, шї мь оєкш їн тот їм-пєл кє стєдїєл шїнєдєлор мїлїтарє. Їн тоатє їнтрє-прїндєрїлє мєлє, ам авст ачєл мєрє нөрөк, нєкарє зп мєрїтөрїс аѣ нєстєт врєодєтє сь'л аївь. Шїєнєл мєѣ єстє дєкорєт кє штє вєнє кєвалєрїї трєчєшїї шї кє нєтєрь стрїнє, аснємє: лєгїоанєа дє оноарє, кєвалєрїєа En-глєзь а вьїї, Sьnta Ana рьсь шї Ісавєла Кєтолїкє сна-пөлє; тоатє нєтєрь дє клєсє 1; афьрь дє ачєаста мї-ам кьшїрєт їн фєагє їнємїкєлїї нєтєрь сьвїї дє оноарє орнєтє кє врїлїантєрї. Пєнтрє тоатє ачєстє, Длє Граф нємаї Dтєлє ам дє мьлгємїт, ка зєнїє чє мї-аї їн-пьртєшїї прїчїнїїлє фьндємєнтєлє а шїнєдєлор мї-лїтарє. Прїмємтє дєчї, тє рөг, дїн нєртєа мєа сїм-дїмїнїєл чєл маї кьлєдєрөс а знєї рєкєнөшїнєдчє шї мьлгємїрє дїн їнїмь. Дөрїнєа мєа чєа маї фєрїсїнтє єстє ка сь'її нөт трїмєтє зп сьвєнїрє рєкєнөшїнєдчєї мєлє, їнєс фїїнд шї їнссмї кьлєтөрїс, нє мї-аѣ фост прїн нєтїнєдч а їндєпєнїї ачєасть дөрїтє нєчєрє. Кє тоатє ачєстє їмї їаѣ лїбертєа ачї трїмєтє 200 гєлвїнї, шї тє рөг сь нє їєї дє рьѣ ачєасть а мєа нєртєрє кь-тєрь Dтє. Ачєасть сьмь ам дєтө D. Pos.лєр чє єстє K.K. Көнссєл аѣстїрїєк їн Бєлєгрєа. Єѣ л'ам рьгєт сь аївь вєнєтєтє ачї трїмєтє ачєасть сьмь їнпєрєнїт кє нөртрєтєл мєѣ. Прїмємтє ш. ч.л.